

12.6.2020

VN/790/2020
VN/790/2020-STM-8

Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausuntopyyntö VN/790/2020-STM-1

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle potilasvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi potilasvakuutuslain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Oikeusministeriö esittää lausuntonaan seuraavan.

Yleistä

Oikeusministeriö pitää kannatettavana esityksen tavoitteita selkeyttää potilasvahingon kärsineen asemaa yhteensovittavien korvausten maksamisessa sekä yksinkertaistaa menettelyjä vakuutuslaitosten välillä.

Pykäläkohtaiset huomiot*Laki potilasvakuutuslain muuttamisesta*

Lakiehdotuksen 54 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että Potilasvakuutuskeskuksella olisi oikeus saada salassapitovelvollisuutta ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä viranomaisilta ja vakuutusyhtiöiltä tiedot vakuuttamattomasta terveyden- ja sairaanhoitotoiminnasta 21 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä yleensä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. [PeVL 17/2016 vp](#) ja siinä viitatu lausunnot).

Perustuslakivaliokunta on katsonut myös, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoihin oikeutettu viranomainen omine tarpeineen syrjäyttää ne perusteet ja intressit, joita tiedot omaavaan viranomaiseen kohdistuvan salassapidon avulla suojataan. Mitä yleisluonteisempi tietojensaantiin oikeuttava sääntely on, sitä suurempi on vaara, että tällaiset intressit voivat syrjäytyä hyvin automaattisesti. Mitä täydellisemmin tietojensaantioikeus kytketään säännöksissä asiallisiin edellytyksiin, sitä todennäköisemmin yksittäistä tietojensaantipyyntöä joudutaan käytännössä perustelemaan. Myös tietojen luovuttajan on tällöin mahdollista arvioida pyyntöä luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta. Tietojen luovuttaja voi lisäksi kieltäytymällä tosiasiallisesti tietojen antamisesta saada aikaan tilanteen, jossa tietojen luovuttamisvelvollisuus eli säännösten tulkinta saattaa tulla ulkopuolisen viranomaisen tutkittavaksi.

12.6.2020

VN/790/2020
VN/790/2020-STM-8

Tämä mahdollisuus on tärkeä tiedonsaannin ja salassapitointressin yhteensovittamiseksi (esim. PeVL 62/2018 vp, [PeVL 12/2014 vp](#), s. 2/II—3/I ja [PeVL 62/2010 vp](#) ja niissä viitattut lausunnot).

Luovutettavia tietoja ei ole ehdotetussa säännöksessä yksilöity, eikä niiden luovuttamisen edellytykseksi ole asetettu tietojen välttämättömyyttä säännöksessä mainittujen tarkoitusten kannalta. Säännöstä on jatkovalmistelussa syytä täsmentää vastamaan edellä kuvattua.

Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta

Lakiehdotuksen 206 §:ssä säädetään eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen oikeudesta tietojen luovuttamiseen oma-aloitteisesti. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 9 kohta, joka koskee Potilasvakuutuskeskukselle luovutettavia tietoja, jotka ovat välttämättömiä 95 §:n 4 ja 5 momentissa tarkoitetun takautumisoikeuden sisällön yksilöimiseksi. Esityksen perustelujen mukaan joissain tapauksissa työntekijän eläkelain 95 §:n mukaisen takautumisoikeuden toteuttaminen edellyttää pyynnön sijaan eläkelaitoksen mahdollisuutta ilmoittaa oma-aloitteisesti Potilasvakuutuskeskukselle, mikä on maksetun eläkkeen määrä, mille ajalle eläke kohdistuu sekä eläkkeen hakijan riittävät tunnistetiedot. Lisäksi eläkelaitoksen tulisi joissain tapauksissa voida ilmoittaa tieto siitä, että kyseessä olevalle henkilölle on sattunut potilasvakuutuslain mukainen vahinkotapahtuma, ja tieto vahinkotapahtumapäivästä, jotta takautumisoikeus voidaan toteuttaa. Näitä oma-aloittaisen ilmoittamisen tarpeita olisi syytä kuvata perusteluissa, jotta sääntelyn oikeasuhtaisuus olisi todettavissa.

Laki julkisten alojen eläkelain muuttamisesta

Lakiehdotuksen 157 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi Kevan oikeudesta tietojen luovuttamiseen raideliikennevastuulain mukaiselle korvausvelvolliselle ja Potilasvakuutuskeskukselle. Sekä potilasvakuutuskeskuksen että raideliikennevastuulain mukaisen korvausvelvollisen osalta viitataan 99 §:n 2 - 5 momentteihin, vaikka mainitun pykälän 2 ja 3 momentit koskevat raideliikennevastuulain mukaista korvausvelvollista ja 4 ja 5 momentit Potilasvakuutuskeskusta. Tietojen luovutus-oikeutta olisi rajoitettava tarkemmin vastaavalla tavalla kuin työntekijän eläkelain muuttamista koskevan lakiehdotuksen 206 §:ssä.

Muita huomioita

Lisäksi oikeusministeriö huomauttaa, että esityksestä puuttuvat kokonaan säätämisyjärjestysperustelut.

Osastopäällikkö

Antti T. Leinonen

Lainsäädäntöneuvos

Riitta Haapasaari